

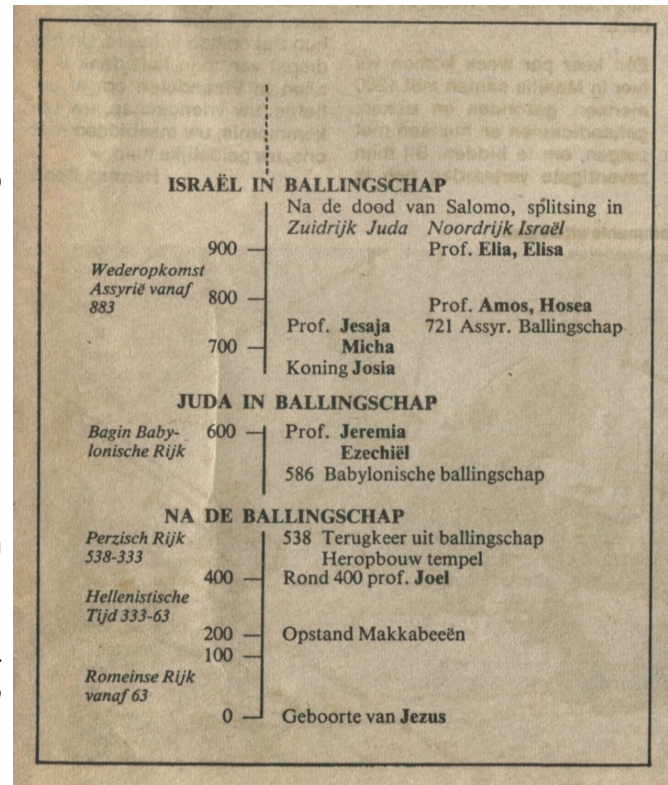
Herbouw de tempel

De tempel een controversie

We kunnen er niet aan denken, aan de tempel te bouwen », zei het volk, « we zitten nog volop in een economische crisis. – Die crisis is te wijten aan het feit dat u niets voor de tempel doet, replieert Haggai¹. En hij heeft succes: men zet zich weer aan het werk². Van deze dag af zal Ik zegen geven, verzekert JHWH³.

Dit optreden roept een vraag op. Een profeet die tot het bouwen van een tempel aanzet, is niet zo'n gewoon verschijnsel. Geregeld horen we profeten erop wijzen dat de tempel maar een betrekkelijke waarde heeft. Dat er zelfs een gevaar in schuilt. Zo bij voorbeeld de Derde Jesaja, wiens woorden terugkeren in de mond van Stefanus, de eerste christen-martelaar. *Niets minder dan de hemel is mijn troon, en de aarde is mijn voetbank, zegt God. Wat voor huis zoudt gij dan voor Mij bouwen?* (Hand. 7, 49).

Jezus Christus hoeft in dit opzicht voor geen enkele profeet onder te doen. Hij voorspelt dat er van het hele indrukwekkende tempelcomplex geen steen op de andere zal blijven. Van Hem, wordt ook dat woord aangehaald dat zo raak heel zijn optreden en levenswerk samenvat: *Ik zal deze (door mensenhanden gemaakte) tempel afbreken en in drie dagen een andere (die niet door mensenhanden gemaakt is) opbouwen*⁵

Zo spreekt Jahwe van de legerscharen: *Nog een korte tijd, een zeer korte tijd, en Ik breng de hemel en de aarde, de zee en het land in beroering; alle volken breng Ik in beroering: dan komen alle volken met hun schatten hierheen en dan vervul Ik dit huis met heerlijkheid, zegt JHWH van de legerscharen. Aan Mij behoort het zilver, aan Mij behoort het goud, zo luidt de godsspraak van Jahwe van de legerscharen.*

*De heerlijkheid van dit tweede huis zal groter zijn dan die van het eerste, zegt Jahwe van de legerscharen*⁶.

ISRAËL IN BALLINGSCHAP

Dit ligt in de lijn van het allereerste profetenwoord over de tempel dat ons bekend is en dat werd gesproken toen er alleen nog maar een plan bestond om een tempel te bouwen. Dit plan was opgevat door koning David, en hij had het voorgelegd aan zijn raadsman, de profeet Natan: *Nu moet u eens zien! Ik woon in*

1 Haggai 1: 1-11.
2 Haggai 1: 12-15.
3 Haggai 2: 19.
4 Hand 7: 49.
5 Mc. 14: 58.
6 Haggai 2: 6-9.

een paleis van cederhout, terwijl de ark van God onder een tentdoek staat. Ga uw gang, had Natan geantwoord. Maar na er een nacht over geslapen te hebben, zei hij: *Onze God is eigenlijk geen God om in een tempel te wonen. Dat heeft Hij tot nog toe nooit gedaan. Die tent Is een veel geschikter teken van zijn aanwezigheid onder ons*⁷.

Het merkwaardige is nu dat Haggai niet redeneert zoals Natan, maar zoals David: *De vooraanstaanden in Jeruzalem wonen in luxueuze huizen, terwijl ze het huis van Jahwe in puin laten liggen*⁸. Had Jahwe nu ineens wél een tempel nodig? Je kunt natuurlijk zeggen: Nee, maar voor het volk was het goed dat de tempel herbouwd werd. Maar het probleem blijft : moest het volk zo nodig tot zo iets worden aangespoord? Tempels, *heilige huisjes* bouwen: dat doen wij mensen uit ons zelf al genoeg. Zoals de bijbel leert, hebben wij veeleer waarschuwingen tegen tempels nodig.

Maar we hebben van Haggai nog niet alles gehoord. Een maand na het hervatten van het werk vraagt hij aan hen die de tempel van Salomo nog gezien hebben, datgene wat déze tempel maar zal zijn, met de pracht van de vroegere te vergelijken. En toch mag niemand zich laten ontmoedigen: *Ik ben met u »*, zegt JHWH. En dan klinkt er een fantastische uitspraak. Nog een ogenblik, en God zal de hele wereld in beroering brengen ; wij zouden zeggen: iets wereldschokkends laten gebeuren.

Deze kosmische beroering zal ook in de volkerengeschiedenis voelbaar zijn: de hele wereld zal naar Jeruzalem op bedevaart komen en bij wijze van hulde aan Jahwe zijn schatten naar de tempel brengen. (Het tegendeel dus van wat de volkeren vroeger hadden gedaan: de tempelschatten als buit meeslepen). Zo kan God terecht zeggen: *De heerlijkheid van dit tweede huis zal groter zijn dan die van het eerste*.

Historische kontekst

Niet alleen zal het rijker zijn aan zilver en goud, het zal ook een beeld zijn van Gods heerschappij over de wereld, en daarom luisterrijker dan de eerste tempel, die alleen voor Israël bestemd was. Ten slotte: de herbouwde tempel zal de plaats zijn waar God vrede, sjaloom, geeft: welvaart en welzijn,

7 2 Sam. 7.

8 1 Sam. 4.

geborgenheid, een harmonische verhouding van de mensen onderling en met God, kortom: geluk⁹.

Het oprijzen van de tempel is dus een beeld van het aanbreken van de messiaanse tijd, dat spoedig verwacht mag worden. In 522 was de Perzische koning Cambyses gestorven zonder rechtstreekse erfgenaam. Zijn opvolger Darius had het lastig om zich te handhaven en het wereldrijk leek op zijn grondvesten te wankelen. Hierin kon Haggai de voorbode zien van het einde van een oude wereld. In de ijver en de moed waarmee Juda zich voor de wederopbouw van de tempel moet inzetten, zal de vurigheid tot uiting komen waarmee het naar betere tijden, of liever naar dé betere tijd, naar Gods nieuwe toekomst uitzielt. En nu Haggai niet alleen aanzet tot bouwen maar ook de messiaanse hoop aanwakkert, moet hij natuurlijk ook spreken over de komst van de ideale koning, de Gezalfde. Bij een herbouwde tempel hoort Immers het herstel van de troon van David. En als die tempel weldra het religieuze centrum van de nieuwe wereld zal zjmn, moet men verwachten dat de verwachte messiaanse koning niemand anders zal zijn dan Zerubbabel¹⁰

Zo'n heel aparte profeet is Haggai dus niet. Met alle profeten heeft hij gemeen dat hij zijn volk voorbereidt op de komende wereld. Daarom is het hem uiteindelijk te doen: de tempel is tenslotte geen hoofdzaak. Nu staan onze met-mensenhanden-gemaakte tempels Gods toekomst meestal in de weg. Maar ten tijde van Haggai was de hinderpaal veeleer de onverschilligheid waarmee men de tempel in puin liet liggen.

Voor één keer gingen gerichtheid op Gods toekomst en ijver voor een tempel hand in hand. De tijd was nog niet gekomen dat God onder ons, mensen, zou wonen in Jezus en in iedere gemeenschap waarin Jezus' bestaanswijze wordt doorgetrokken. Gods nabijheid als verbondsgod, als God-met-ons, vroeg op dat moment nog : in een tastbaar middelpunt tot uitdrukking komen.

Haggai zat ernaast: een les voor ons

Vijf jaar na het optreden van Haggai¹¹, in 515, werd de nieuwe tempel ingewijd. Toen echter zal al duidelijk zijn geworden dat Haggai zich vergist had. De beroering in het Perzische rijk was maar een voorbijgaande crisis geweest. De verwachtingen die door de verwarring op het politieke wereldtoneel waren gewekt, bleken een Illusie. Ook van een herstel van het koningschap kwam niets terecht. Zerubbabel, de laatste ons bekende afstammeling van David, verdwijnt spoorloos uit de geschiedenis.

Zijn de godsspraken van Haggai dan waardeloos? Het moet een bittere ervaring geweest zijn dat de dromen die hij had opgeroepen, on vervuld bleven. Maar de hoop was sterker dan alle ontgoocheling. Men heeft zijn woorden zelfs bewaard : ondanks alles konden ze deze hoop blijven voeden. De kern van zijn boodschap immers bleef actueel.

Ook voor ons hoeft de vergissing van Haggai geen bezwaar te zijn. We kunnen ze gerust op de koop toe nemen. Ze is zelfs een vergissing van de goede soort. Haggai leert ons de tijd waarin we leven, te waarderen alsof het de beslissende tijd is. Hij leert ons dat aan toekomsthoop concrete voorstellingen en haalbare vormen verbonden moeten worden, wil deze hoop levend blijven. Hij leert ons dat het beter is zich in die voorstellingen te vergissen dat níét te hopen. Of dat puur passief te wachten op wag God eens zal doen. Wij zijn geroepen om, ook in de voorlopigheid, iets tot stand te brengen, waarbij wi) als gelovigen zeggen:

9 2 Sam. 6-9.

10 2 Sam. 21-23

11 In leiding op Haggai Willebrordbijbel: De profeet Haggai treedt op in de zomer van het tweede regeringsjaar van koning Darius I. Dat is in 520 v.Chr., bijna twintig jaar nadat de Joodse ballingen in hun land waren teruggekeerd. De tempel lag nog steeds in puin. Na de terugkeer was men enthousiast met de wederopbouw begonnen, maar al vlug hadden moedeloosheid en apathie zich van het volk meester gemaakt. Samen met de profeet Zacharia slaagt Haggai erin de leiders van het volk, gouverneur Zerubbabel en hogepriester Jozua, opnieuw warm te maken voor dit grootse project: een nieuw huis bouwen voor de HEER, dat het eerste nog in heerlijkheid zal overtreffen (2,9). Dan, als de nieuwe tempel er is, zal er opnieuw zegen en welvaart komen over het land, dat nu in een economische crisis verkeert, omdat de HEER de vruchten van het land vermindert, zolang de mensen zelf in goed betimmerde huizen wonen, maar het huis van God nog steeds een ruïne is. Het boek Haggai dient zich eerder aan als een verslag over zijn optreden dan als een geschrift van de profeet zelf. Daarop wijzen het ontbreken van het gebruikelijke opschrift, het dateren van elke toespraak en het vermelden van de reactie op de eerste toespraak; bovendien zijn alle toespraken in de hij-vorm geschreven en wordt Haggai aangeduid als 'de profeet'

God draagt het ons op, Hij is met ons, onze prestatie is zijn gave. En dat is nog maareen schamel begin van de grote gave die Hij voor ons gereed houdt. »
Luc Geysels.